

میلغا و ه

1) (عانتسا موهم
رصد ربالا و امنا تالاد

— ميهافم باب — هقفل و صا جراخ سورده لسلسه
مشتد و ى سد هسلج

داتسا

ى نار هط ى نيسدن س محمد م ديسد جاد الله تيا
هرد الله سدق

میجرّلا ناطیثلا نم لله اب ذوعأ
میجرّلا ن محرّلا الله مسب

ءانتتسا موهفم رد ثحب لحم

نیا الله عاشن ا بتسا ءانتتسا موهفم رد ثحب
رگا و ،مینکی مامت س لجم ود رد ار ثحب
رگید مینک ثحب م ه ار ادر ف هک دشاب ادختساوخ
میوری م صاخذ و ماء ثحب غا رس ادر فس پزا

بیکرت و «امنا» ایآ هک تسا نیا رد تبخص
، کذلک اثما و [«لا» و «لا»] و «لا» و «ام»
أَمْرَ حُمِّي لِي حَوْأَ أَمْ يَفُدْجًا لَّا لِقُ (هَيَا رَدَّ لَأْتُمْ
أَمْدٌ وَأَ هَتَيْمَ نَوُكِي نَأَ َ لَّا إِيْهُمَعْطِيْ مِعَاطِيْ لِعِ
ای دندراد ر صدر بتالاد¹) ریز نذ م حظ و ا حوفسم
؟ دندراد

ثحب ن دوب ی و غط

ثحب نیا لاصا هک تسا نیا ثحب نیا بسانم
لاصالوصا و هقورد و دندهد برارقی و غط ثحب ار
نیا اجنیا رد تر و صر هب اما . دندکد حرطم
بتسا ه دش حرطم ه لئسم

ر صدر دن آ ل اثما و «امنا» روهظ

ای و «لا» و «ام» بیکرت و «امنا» روهظ
ر صدر دن ، کذلک اثما و «لا» و «سیل» بیکرت
أَعْضُو «لا» رگا هک دناه تفگ اهی ضعب ه تبلا . بتسا
هلمج ق و ظنم ، دشاب ه دش عضو ءانتتسا ی ار ب
لا ا دوح ی نعید . دنکی م تالاد ر صدر رب ه یئانتتسا

¹ 145. هیآ (6) ما عنا هروس .

ی‌ار ب «لَا» رگای لو. دنکی م «ی ننتسا» ر ب تلالاد نیارد، دشاب هشد عضو هنی ننتسم موهفم دیبقت دنکی م رصد ر ب تلالاد هلمج موهفم تروص مكد «لَا»، «أدیز لَا موقلا عاج ام» رد ی نعید هب هذ، موقزا ی ضعب هب تسا هدر ک دیقمار عی جم موقزا ی ضعب یور عی جم ی نعید؛ موق دارفا هم ه دنکی م تلالاد هموهفمب نیا تروصن یارد، هدمآ بتسینت باثر گید ضعب ن آ ی‌ار ب مكد ن آ هک

ار قرف نیا میناوتی مذا م، ل مأتلا دذ ن کلو «لَا» دوخ هچ. میوشب ل ثاق هیضق ود نیا نیب مكد دیبقت ر ب تلالاد ای دنک عانتتسا ر ب تلالاد عضو کی هب و هوحذ کی هب، ودر ه، دنک هنی ننتسم در ادنا نم، وود نیا نیب ن تشاذگ قرف. بتسال اونم رصد ر ب تلالاد [تروصود ره رد «لَا»] نیا و دنکی م

ر ب «لَا» و «امنا» تلالاد ن افلاخم هادا

ن آدر و رصد

در اینجا می‌گویند ظاهراً فقط دو نفر قائل به عدم حصر در «انما» و «الآ» شده‌اند. یکی فخر رازی است و دیگری هم ابی‌حنیفه؛ که ابی‌حنیفه در «الآ» می‌گوید دلالت بر حصر نمی‌کند، و فخر رازی در «انما».

ر ب «امنا» تلالاد مدع ر ب یزار رخف لیلد

رصد

مُكَيْلَوِ اَمْنًاۙ اَمِيَا، دروآی م یزار رخف هکی لیلد قَوْلًا نَوْمِيْقِي نَيِّدًاۙ اَوْ تَمَاءَ نَيِّدًاۙ وُ هُلُوْسَرَوِ لِّلّٰهٖۙ دنکی م رکن ار (مَنْ وُعِكَرَا مُهُوَ قَوَاكِرْلَا نَوْتُوِيُو نیا هک دیوگی م هذعی گدامی لء اجنیا رد ناشیا امهیا ب لاطی با نبی لء رد تیلو و رصد ر ب هیا

ی‌ار دقم کی اجنیا رد هتبا . درادن تلالاد م‌لاسا
هتحتل ناط لا هک مدید هک تسا ی‌دنناز ل‌ناسم
 رخف بلطم ب‌انیا و مدرک فذح ار اهنأ ،تسا
 .تسا ی‌زار

ی‌رگید تایا ام هکنیا تهجهب [:دیوگی م‌وا]
 هُنیزو وَهَلَو بَعَا اَيُّدَلًا ؕ وَيَحَلُّ اَمَّنًا اَوْ مُلَعًا ﴿هَيَّا دَنَامَ
 :هَيَّا اَيُّو¹﴾ دَلَوْلًا اَوَّلًا وَاَمَّا اَيُّ فِرْتَاكْتَو مُكْنِيْبُرْ خَافْتَو
 ،م‌یراد م‌ه ار² ﴿هَنْزَنَا ؕ اَمَّا اَيُّدَلًا ؕ وَيَحَلُّ اَلْثَمَّ اَمَّنًا﴾
 هکی ب‌ا هب مدرک رصدا ار ایند تایدل ثم اجنیا رد
 و عرز و دوشی م‌زبس نیمز و دیای م‌نامسا زا
 م‌ه دعب و دیای م‌نورید نیمز زا همه اهنیا ل‌اثما
 همه و دیای م‌داب و دوشی م‌زییاب و ن‌اتسبات ع‌قوم
 .دربی م‌نیزا و دنکی م‌کشخار

طقف ایند تایدل ثم هک تسا ص‌خشم
 تایدا ام هکلب ،درادن ﴿هَنْزَنَا ؕ اَمَّا﴾ هب ص‌اصتخا
 ل‌اثم م‌یناوتی م‌م‌رگید در او م‌زا ی‌لیخ هب ار ایند
 هب ای ،تسا باوخذ هکی ص‌خش هب ل‌اثم ؛ م‌پنرب
 هکی بکار ل‌ثم ،دنتسه تکرادل ادرده کی تلا ایسد
 ای ،دنکی م‌تکرادل ادرده و هشدش بکر م‌رب راوسد
 دنچ و دیای م‌ی‌رفاسم ل‌زنم ن‌آرد هکی ل‌زنم دننام
 .دنکی م‌تکرادل دعب و دنکی م‌فقوتی تعاسد

ءِ اَمَّا﴾ هب ص‌اصتخا ایند تایدل ثم ی‌ل‌کروطه
 تلالاد «امنا» نیا تر و صنیا رد و درادن ﴿هَنْزَنَا
 دنکی م‌ذرصد ربتلالاد نوچ و دنکی م‌ذرصد رب
 اَوْتَمَاءَ نَيِّدًا اَوْ هُلُوْسَرَوُ لِّلّٰهٖ مُكْيَلُو اَمَّنًا﴾ هَيَّا رِد اذ
 مُهُوَ ؕ ؕ وَاَكْرَلًا نَوْتُوِيُو ؕ ؕ وَاَلْصَلَّا نَوْمِيْقِي نَيِّدًا

¹ 20. هیا (57) دیدده روس .

² 24. هیا (10) سنویده روس .

مینک رصد هداقتسا میناوتی مذام مه¹ (ن و عکر)
 اَیْدِلَا ؕ ؕوِیْحَلَّا اَمَّنَا اَوْ مُلْعَا ؕ اَیَّا نِیْمِه مود بلطم
 لِوَا مَلَا ؕ اِی فِرْتَاکْتَو مُکْنِیْبِرُ خَافْتَو ؕ نِیْزَو وَّهَلَو بَبِعَا
 رد ار هلسمه دنچ نیا اجنیا رد هک ،تسا (دلولاً او
 ریگرد هکی تلاحد تسا هدرک رصد ایند تاید
 ضرف دوشد ادیپ دناوتی مهنیا مه ایند تاید نیا
 رگید عقوم کیرد ای و ترخا تاید رد هک دینک
 لاثما و بعط و وهلا تسا نکم مه رگید فرظ و
 هب یصاقتسا اترهچ نیا نیاربانب . دشاب کاند
 2. دنرادن ایند تاید

یزار رخف لید ربل اکشا

هکنیا هب دوشی م در ناشیا مود بلطم اما
 ی مود ربرصدی لوا ،رصد رد هشیمه لاوا
 اَمَّنَا: میوگی م «امنا» رد هکی تقو لاثم ،دوشی م
 هذ مینکی م رصحنم ماعر د ار دیز ام ،«ملاعاً دیز
 هک مییوگب و ،دیز رد مینک رصحنم ار ملاع هکنیا
 [مه اجنیا رد] . درادن دوجو دیز زاریغی ملاع
 هذ ،دوشی م رصحنم زیچ دنچ نیا رد ،ایند تاید
 دوشد رصحنم ایند تاید رد ،زیچ دنچ نیا هکنیا
 عوضوم عافتنا هب هبلasad لاصا هلسمه ایناژ
 ی میگذنر ملاع نیا رد هکی رشبد نیا ی نعید ،تسا
 و وهلا اما تسا بعط و وهلا ،ملاع نیا همزلا ،دنک
 درادن انعم لاصا رگید ترخا تاید رد بعط
 دوشی م در مه نیا نیاربانب

اَمَّنَا اَیَّا رِد یزار رخف هب ی یوخ الله ایا باوج
 هُنَزْنَا عَامَکَ اَیْدِلَا ؕ ؕوِیْحَلَّا لَثَم
 ؕوِیْحَلَّا لَثَم اَمَّنَا: دیوگی م ناشیا هکنیا اما و

1. 55. هیأ (5) هدنام هروس .

2 ،نمائله جطلا ،هدنام هروس زا 55 هیأ ریسفت تحت ،ریکلا ریسفتلا .
 26. ص ، 12 ج

تسا هدرک رصد اجنیا رد ﴿هَلْزَنَّا ۡءَامَکَ اٰیْدُلًا
 ی م و دندهی م باوج هئسم نیا زا ییوخ یاقآ
 ۡءَامَ﴾ رد ار ایند تاید ،هیا اجنیا رد هک دنیوگ
 لثم رگا .تسا هدرکد هببشت و رصد ﴿هَلْزَنَّا
 نامسا زا هکی با هب درکی م هببشت ار ایند تاید
 و درادذ دوجو ی لثم ایند تاید یارب ی نعید ،هدمآ
 لثم نآ و ،تسا ایند یارب ی لثم نینچم هکی طقف
 تروصن یا رد ؛دیآی م نامسا زا هکی با ؟تسیچ
 لثم اتر از ه میناوتی م ام هک تسا دراو لاکشا نیا
 ی م اهنیا هکی لئاسم و ت لایسد هُمه ؛مینک تسرد
 رد ارچ ؛دنتسه ایند تاید لثم ،دنوری م و دنیا
 هداد رارق لثم ار ﴿هَلْزَنَّا ۡءَامَ﴾ طقف نآ رق هیا
 !؟تسا

تایدِ دوخ] ،هیا هک دنیا مرفی م ناشیا اجنیا رد
 نامسا زا هکی با لثم هب درکد رصحنم ار ایند
 هدرک رصحنم ار ایند تاید لثم [هکلب ،دیآی م
 ره ی نعید ،دیآی م نامسا زا هکی با لثم هب تسا
 ،دیریگب رظن رد ایند یارب دپهاو خب امش هکی لثم
 دیناوتی م نامش .تسا ﴿هَلْزَنَّا ۡءَامَ﴾ هباشم ،لثم نآ
 نآ هکنیا لاا دیریگب رظن رد ایند یارب ی لثم چیه
 نیا دننام و دراد تهباشم میدز ام هکی لثم نیا اب
 هدرک عفر ار ناشیا لاکشا بیترتن یا هب و ؛تسا
 1.دنا

ی یوخ الله هیا باوج هب لاکشا

نامه هکنیا نآ و تسا نشور هببضقن یا باوج
 ی سررب ددعتم تاهج زا ار هئداد کی هکروط
 ی ددعتم تاهج ،لیثم ترظنه طقن زامه ایند دنکی م

1. 228 ص ، 2 ج ، (ی دور هاشد) لوصلأ لمع ی ف تاسارد .

زاهک تسی با نیمه اهلثم نازا یکی دراد
 توارطی تدم اتدنگ زبسد ار نیمز و دیاید نامسا
 یلثم کینیا . دورب نپیزا مه دعب و دشاب هتشد
 لثم ام تسان کم اما . مینزب میناوتی م هک تسان
 نیا لاثم نیا اب هک مینزب ایندی ارب یرگیدی اه
 دلوتم ردام زاهکی صخش کی . دیاینرد روج هیآ
 ردی حابصد دنچ و دیآی م ایندنیا رد و دوشی م
 نمو (دوشی م ریپ دعب و دنکی م یگدنز ایندنیا
 ی م ایندنیا زاه دعب و ¹) ق لَخْلَأَ ی فُهَسِّکُنْدُ هَرَمَعْدُ
 هک دنامی م ی با لاثم هب لاثم نیا اجنیا ، دور
 ایندنیا تسان کم اما تسان (عَامَّسَلَأ نَم هُنْلَزَنَأ)
 کی ، دعب و هدیباوخ هکی صخش هب مینزب لاثم ار
 :رگید هک دنیبی م و دوشی م دنلب باوخ زاهبترم

ی نک هچی سرپ هک زهریوری ک *** ش پیرد ناباید و باوخرد وتو تفر ناوراک
² ی شاپ نوچ

، کذل لاثمأ و (عَامَّسَلَأ نَم هُنْلَزَنَأ ءِ اَمَک) نیا
 لثم ایند تاید . تسین نآ رد باوخ نیا مادکچیه
 دننام ای تسان باوخ رد هک دنامی م ی صخش
 هبترم کی و تسان شوهی ب هک دنامی م ی صخش
 خزر ب ملاء رد دنیبی م و دنکی م زاب ار شمشچ
 لاثم زای لیخام . تسان هدش فالت شرمع و تسان
 نیا ت ایصوصخ هک مینزب میناوتی م ایندی ارب اه
 دنکن ایبام ی ارب اهل لاثم نآ ار راطا نیا و ملاء
 امش هکی یا هل لاثم مامت دندومرف ناشیا هکنیا سپ
 هُنْلَزَنَأ ءِ اَمَک) لثم اب دیاب همه دینزی م ایندی ارب
 نیا [و تسین حیحصد] ، دهدب قفو (عَامَّسَلَأ نَم
 درادل مات ی اجباطم

یزار رخف هب داتسا دقت

1. 68. هیآ (36) سید هروسد .
 2. 453. لزغ ، ظفادن اوید .

روطنیا یزار رخفل اکشا زامیناوتی مام
 هذ «امنا» اجنیا رد هک مینک ضرعو میهدب باوج
 کیرب «امنا» هکلب، دنکر صد ملاکنیا رب هکنیا
 ﴿هَنْزَنَا ءَامَكَ﴾ هک تسا هدرک رصد، یلک موهفم
 تایدل اثم هیآ ینعید. بتسا یلک موهفم نآ قاصم
 نآ هک هدرک رصد ارذگن ایرج کی هب ار ایند
 نآ دعب و دراد دوخرد ار یلئاسم ارذگن ایرج
 دوشی م هجاوم ناسنا دعب و دنوری م نیدزالئاسم
 ،تقیقد نآ و دوبل فاغن آزا هک ی تقیقد کی اب
 یرملا اسفند و تسا ترخا ملاء و ی عقاو هئسم
 هک تسا ی تازاجم نیا و ناهج نیا نطاب ندوب
 لثم نآ یلو، تسا هدرک ادیپ ش یارگن آ هب ناسنا
 لثم «امنا»، دراد راصحنا ایندی ایاضق هب نوچ
 ی کی دعب. دنکی م رصد یلک موهفم نآ رد ار ایند
 .تسا ﴿ءَامَسْلَانَمْ هَنْزَنَا ءَامَكَ﴾ یلک میهافم نآ زا
 ایند ل اثم دنکر صد هکنیا هذ تسا نیا ش قیداصم
 میناوتند ام هک، ﴿ءَامَسْلَانَمْ هَنْزَنَا ءَامَكَ﴾ رد ار
 رگام! ریخند. مینک ادیپ ایندی ارب ی ل اثم چیه
 دروم دصد، ادر فاد میناوتد دیشد مینکر کفو مینیشند
 ءَامَكَ﴾ هب ی صاصتخا و مینک ادیپ ایندی ارب ل اثم
 یلک ی انعم نآ اب دیاب اهنیامامتی لو، درادن ﴿هَنْزَنَا
 ،یلک ی انعم نآ. دشاب هتشاد ی تهباشم هجو کی
 ناسنا هک تسا ی یارذگن ایرج و یلک موهفم کی
 هبترم کی دعب و تسال فاغ، ارذگن ایرج نآ زا
 و دوشی م هبنتم ناسنا و دوری م نیدزالئاسم نآ
 هتفر م ه ناوراک و هدمآ شرسد رب هچ دینیبی م
 موهفم] نیا رد رصد [ار هیآ]، نیا سپ. بتسا
 رخف باوج، رظنه طقن نیا زا و دنکی م [یلک

درک ی زار رخف ه بن اوتی م هک ی رگید لاکشا
یوغا ثحب ار ثحب امش تقو کی هک تسا نیا
یوغا ریغ ار ثحب تقو کی هک، دینکی م حرطم
نیا قیداصم هب دیهاوخی م و دینکی م حرطم
دیر بی پی یوغا یانعم

هیا رد امش رگید هیا هطساو هب درادن نامکا
ار تیلو رصد هداقتسا هلو س ر و لله ا م گیلو امنا
ایا هک دیهدب باوج ل اوس نیا هب دیاب امش دینکد
رگا؟ دینکی م ای دینکی م رصد رب تلاد «امنا»
مپیوگی م ش قوف، دینکی م رصد رب تلاد «امنا»
ای، تسا ج راخ دیدز ل اثم امش هک ی ا هیا نیا هک
ی ارب ای، هدمآ دیکآت ی ارب ای، هدروخ ص یصخت
رب تلاد «امنا» رگا. تسا هدمآ ی رگید یانعم
هیا نیا هب هبیشتر هیا ن آ امش ار چ دینکی م رصد
رب تلاد هیا نیا نوچ [دییوگی م و] دینکی م
تلاد م ه لله ا م گیلو امنا هیا س پ دینکی م رصد
!؟ درادن آ هب ی طبر هچ نیا؟ دینکی م رصد رب
ی م امش هک درادن رگید هیا هب ی طبر هیا نیا رگم
ءامک ایئدلاً قویحلاً لثم امنا هیا نیا نوچ: دییوگ
امنا هیا نیا ربانب دینکی م رصد رب تلاد هه نل ز نا
هیا نیا!؟ دنک رصد رب تلاد دیابن م ه لله ا م گیلو
کیر طاخه ب «امنا». درادن رگید هیا نیا هب ی طبر
اما، دینکی م رصد رب تلاد هیا نیا رد ی تهج
دنک رصد رب تلاد رگید هیا ن آ رد تسا ن کمم
ثحب، ثحب هکنیا هذ تسا یوغا ثحب، ثحب لاصا
دشاب ی لوصا فراغتم

امش دندوب طوبرم م هب هیا ود نیا رگا، هلب

ن آ ر ب ر ط ا ن ه ن ی ا ز ا ی ک ی ه ک د ی ی و گ ب د ی ت س ن ا و ت ی م
 ی ل و . ی ر گ ی د ن آ ر ب د ر ا د ت م و ک د ا ی ت س ا ی ر گ ی د
 و ت س ا ه د م آ « ا م ن ا » ن آ ر د ه ک ت س ا ه ی آ ک ی ن ی ا
 ل ث م . ه د م آ « ا م ن ا » ن آ ر د ه ک ت س ا ر گ ی د ه ی آ م ه ن آ
 ی ف ن آ و ت س ا ه د م آ ی ف ن ه ی آ ک ی ر د ه ک ت س ا ن ی ا
 ه ک م ی ی و گ ب ت ق و ن آ ، ه د ر و خ ص ی ص خ ت « ل ا ا » ه ب م ه
 ا ه ن ی ا ه م ه ر د ، ه د م آ ی ف ن آ ر د ه ک ن آ ر ق ت ا ی ا م ا م ت
 ن ی ا . د و ش ی م ن ل ی ل د ه ک ن ی ا ! ت س ا ر د ق م « ل ا ا » ک ی
 د ش م ا م ت ه ل ن س م

و «ام» تلاد ی فذ ی ا ر ب ه فینحی با ل لادتسا ر ص د ر ب «ل ا ا»

و «ام» ه ک د ن ی و گ ی م ن ا ش ی ا ه ف ی ن ح ی با ا م ا و
 ر ص د ر ب [ک ل ن ل ا ث م ا و « ل ا ا » و « ل ا » و] « ل ا ا »
 ر گ ا ه ک ت س ا ن ی ا م ه ش ت ه ج و د ن ک ی م ن ت ل ا د
 ه ک ی ت ی ا و ر ن ی ا ر د ، د ن ک ت ل ا د ر ص د ر ب د ه ا و خ ب
 ی د ر و م ر ه ر د ا م ، ت س ا ¹ « ر و ه ط ب ل ا ا ق ل ا ص ل ا »
 ق ل ا ص ه ک م ی ی و گ ب د ی ا ب د ر و م ن آ ر د ت س ه ر و ه ط ه ک
 ق ل ا ص د ن ک ی م ر ص د ت ی ا و ر ن و چ ، د و ش ی م ق ق م
 د و ج و ی ت ل ا ص چ ی ه [: د ی و گ ی م و] ، ر و ه ط ر د ا ر
 ر د ا م ه ک ی ت ر و ص ر د ؛ ر و ه ط د و ج و ه ب ر گ م د ر ا د ن
 ق ل ا ص ی ل و ت س ه ر و ه ط م ی ن ی ب ی م د ر ا و م ی ل ی خ
 و «ام» ن ی ا ه ک م ی ن ک ی م ه د ا ف ت س ا ن ی ا ز ا س پ . ت س ی ن
 د ن ک ی م ن ر ص د ر ب ت ل ا د « ل ا ا »

ب ا و ج ن آ ه ک د ن ا ه د ا د ی ب ا و ج ی ی و خ ی ا ق آ ه ت ب ل ا
 ا ج ن ی ا ر د] : د ن ی ا م ر ف ی م ، د ر ا د ن ه ی ی ض ق ه ب ط ب ر ل ا ص ا
 ا ب ی ن ت ت س م ی ن ع ی ت س ا « ر و ه ط ب » ی ن ت ت س م ن ی ا
 ز ا ر ی غ ه ف ی ن ح ی با ه ک ی ت ل ا ح ر د ² ، [ه د م آ ر ج ف ر ح

¹ 365 ص 1 ج ، ه ع ی ش ل ل ن ا س و .

² 229 ص 2 ج ، (ی د و ر ه ا ن ش) ل و ص ل ا ا م ل ع ی ف ت ا س ا ر د .

دیوگب دهاوخی مناشیا . دنکن ایید دهاوخی م ار نیا
 ی نعید ، روھط رد دیدر ک ر صحنم امش ار قلاص د
 هب و روھط دوجو رد تسا ر صحنم قلاص دوجو
 ی تلاحد دوشی م ق قح م ه قلاص ، روھط هطساو
 ق قح م ه ی تلاص و تسهر روھط هک مینیبی م ام هک
 بتسیند .

هفینحی با هب ن اگزب ی ضعب باوج

نیا ن آ و دناهداد ی باوج ن اگزب زا ی ضعب
 شیانعم «**روھط لا قلاص لا**» اجنیا رد هک تسا
 ی ف ، هیتلاص تعیبط و تیھام نیا هک تسا نیا
 هب هکنیا هذ تسا تیروھط ق قحت هب ش ققت هلمجا
 هنوگنیا ، دشاب تیروھط دارفا ن م درفل ک ققت
 ق قح م دهاوخب قلاص تعیبط رگا ی نعید . بتسیند
 دیاب تیروھط تعیبط هطساو هب هلمجالی ف ، دوشب
 تیھام ، دشابن را کرد ی روھط رگا و دوشب ق قح م
 دارفا مامت هب هکنیا اما . دوشی مذ ق قح م ه ی تلاص
 ! ریخند ، دوشی م ق قح م هیتلاص تیھام ، روھط
 یور . دوشی مذ هدمهف اجنیا زا هلمسم نیا اجنیا رد
 روھط هب ار قلاص ق قحت مایق اجنیا رد ، باسد نیا
 هب ار قلاص ق قحت مایق هذ دنکی م نایید هلمجالی ف
 روھط دارفا ن م درفل ک

باوج نیا رد هشقانم

زا رگا م هکنیا هب تسا هشقانم ل باق انعم نیا
 ی انعم سپ میمهف ر صد هذافا «لا» و «ام» نیا
 دهاوخب رگا ی تعیبط ره هک تسا نیا ر صد نیا

لا سیل عانتسلا دافم رجا فرح لاوخدم ناک ول ی ننتسما نا : هیف
 امک ؛ اطرش و ا رطش هیف لایخد هنوکل ، هنودب هنم ی ننتسما ق قحت مدع
 «**هلبقا ی لا لا**» و «**باتکلا هحتافب لا قلاص لا**» : م لاسلا هیلع هلو ق ی ف
 اذھ و ، ی ننتسما ق قحت ضر ف ی ف هنم ی ننتسما ق قحت راصحنا : هدافم
 ج ضاو ت باذ

قَّقحت، در ف کی هب دیاب دنک ادیپ قَّقحت ج را خرد
 قَّقحت ج را خرد تعیبطن آزا ی در ف ره و دنک ادیپ
 مدرک ادیپ قَّقحت ج را خرد مه تعیبطن آ، دنک ادیپ
 رگا ار **«رِوهَطِبْ لَّا اَقْلَاصَ لَّا»** اذهی لعءانب بتسا
 نیا شیانعم، میریگب هفینحی با نایب هب میهاو خب ام
 ج را خرد رگا قلاص دارفا زا ی در ف ره هک بتسا
 قَّقحت هطساو هب ش قَّقحت، در ف نیا، دنک ادیپ قَّقحت
 ی م ام هکی تلاخرد بتسا روهط دارفا زا ی در ف
 ی روهط بتسا ن کم ن وچ تسین روطنیا مینیب
 دنک ادیپ قَّقحت قلاص زا در ف ن آ و دنک ادیپ قَّقحت
 زا ار رصد هکنیا زا دیرادن هراچ امشد سپ
 عفدن دوب هلمجالی ف اب دیرادرب «لَّا» و «ام»
 نیا مییوگب ام رگا هکنیا رطاخه؛ دوشی منزل اکشا
 هب هن، بتسا روهط تعیبط قَّقحت هب هیتلاص قَّقحت
 روهط زا ی در ف کی رگان لَّا، دارفا هم قَّقحت
 ای بتسا مدرک ادیپ قَّقحت قلاص ایآ، دنک ادیپ قَّقحت
 هکنیا! رگید بتسا مدرک ادیپ قَّقحت مییوگب دیاب!؟ هن
 ؟! هچی نعی هلمجالی ف مییوگی م

هفینحی با هب داتسا لاکشا

دَعْم طرش، روهط دییوگی م امشد تقو کی
 رگید ترا بعهب دجوم طرش هن بتسا قلاص ی ارب
 در ف ی ارب هصقان تء ن اونعهب روهط نیا ن لَّا
 بهمات تء ن اونعهب هن، دراد تیدوجوم قلاص زا
 نیا دیاب مینک لاکشا هفینحی با هب میهاوخی م رگا
 رصد **«رِوهَطِبْ لَّا اَقْلَاصَ لَّا»** هک مینکل اکشا روط
 ن اونعهب رصد ایآ؟ بتسا ی رصد هچی لو، بتسا
 تسین روطنیا! ریخن!؟ بتسا همات تء
 همات تء و قلاص طرش مییوگی م تقو کی
 ؟! بتسا نیا روظنم ایآ بتسا روهط، قلاص ی ارب

ی‌هاگ مینیبی م ام نوچ، تسین روطنیا ! ریخند
! هفینحی با یاقآ . تسین ی‌تلاص و تسه ی‌روهط
تلاذ ملاکنیا ی‌اجکه که تسانیا ناتروظنم رگا
قلاص ی‌ارب هّما تّء روهط نیا هکنیا رب دراد
، دراوم زای ضعب رد هک دینکل اکشا امشادات ، تسا
رصد هّداقتسا سپ تسین قلاص و تسه روهط
!؟ دوشی‌مذ

ی‌یاذغ چیه هک میوگی‌م نم هکنیا لاثم‌ابنم
ش‌یانعم ملاکنیا ایآ . ش‌تآ اب رگم دوشی‌مذ هتخپ
ش‌تآ اجکره ی‌نعید !؟ اذغ ی‌نعید ش‌تآ هک تسانیا
ی‌راخبرد ش‌تآ تسانکم !؟ تسه اذغ اجنآ دوب
نکم ، دشاب ی‌یاونان رد ش‌تآ تسانکم ، دشاب
، دشاب رگید دروم رازه و مزیه رد ش‌تآ تسا
ی‌م هکنیا سپ . دشاب مامد ش‌تآ ، ش‌تآ تسانکم
ل‌یلد نیا ، ش‌تآ اب رگم تسین ی‌یاذغ چیه هک دیوگ
اذغ اب ی‌واسم ش‌تآ هک میوگب هکنیا رب دوشی‌مذ
تسین روطنیا . تسا

نیا هک تسانیا «**روهط لا قلاص لا**» ی‌انعم
ندوب ی‌ضم طرش ، هّلعلا عزج ناونعب روهط
هّداقتسا و تسا قلاص ی‌ارب هّصقان تّء و قلاص
باوج روطنیا هکنیا هذ . مینکی‌م نآ زا مه رصد
ی‌ضعب هب هلمجالای ف ، قلاص تعیبط نیا هک میهدب
لّاصا ! ریخند . دوشی‌م قّحم روهط دارفا زا
هچ . تسا هّلعلا عزج [روهط] و دوشی‌مذ قّحم
قلاص لا» [ش‌یانعم ایآ !؟ دوشی‌م قّحم هتفگی‌سک
هب دارفا زای ضعب رد هک تسانیا «**روهط لا**»
زای ضعب رد و تسا قّحم قلاص ، روهط س‌فند
ارنیا !؟ تسین قّحم قلاص ، روهط س‌فند هب دارفا
اجر ه [دیوگی‌م هکلب] . دیوگب ده‌اوخی‌مذ هک

و ناکرانیا و آازجانیا هکی تقوی نعی دوشی م
قّحم اجنیا رد مه قلاص دشد قّحم طیارشد نیا
لاحم لولعم و تّاع نیب کاکفنا اجنیا رد ؛تسا
تسا

تحتافب لّا قلاص لا : دیوگی م امشد تقو کی
باتکلا تحتاف هک تسا نیا شیانعم ایآ ، **«باتکلا**
تحتاف کین لّا هدنب !؟ تسا قلاص یار بّتلعا مامت
* میحرّلاً ن محّرّلاً لله اّ مسّب (زا مناوخی م باتکلا
ی تلحرد (ن یلّاضاً الو (ات (ن یملعاً بّ لله دمحاً
عزج تسا نکم اجنیا رد ! مناوخی مذمه زمانه ک
؛دشاب هدشد قّحم تّاع ی لو دوشب قّحم تّلعلا
نکم ، وضو نودب مناوخب دمدنم تسا نکم
رد . بتلاص طیارشد ریغ رد مناوخب دمدنم تسا
، رصد نیا **«باتکلا تحتافب لّا قلاص لا** اجنیا
دهاوخبرگا ی نعی ؛دناسری م ار تّلعلا عزج رصد
باتکلا تحتاف اب زمان نیا دیاب دوشب قّحم ی زمان
تحتاف هک اجره هکنیا هن ، دشب تّلعلا عزج ن اونعب
. دناسری مزار نیا ، تسه زمان اجنآ رد دوب باتکلا
لّا قلاص لا . تسا نیمه مه روھط رد
دیاب دوشب قّحم دهاوخب ی زمان ره ی نعی **«روهط**
لیصحت ، طرشد ن اونعب ای تّلعلا عزج ن اونعب
اجر ه هکنیا هن اما . دشب هدشد نآ رد تراھط
رد رصد . تسه مه زمانم تسا تراھط لیصحت
و تسا مه قوطنم ، تسا ش دوخ ی اجر سد اجنیا
ردش دوخ هکلب ، درادن مه موھفم [هب ی طابتر ا]
. دنکی م رصد رب تالاد ه قوطنم اجنیا

در بحث مفهوم شرط این مسئله را بارها
عرض کردم که چه بین علل و معلولات تکوینی
و چه بین علل و معلولات تشریحی، هیچگونه

انفکاک و انفصالی وجود ندارد. همان‌طور که در عالم تکوین بین علت و بین معلول انفکاک وجود ندارد و اگر ناری باشد و شرایط إحراق محقق باشد، حتماً إحراق بر این نار محقق است؛ همین‌طور در علل شرعیّه هم، علل و معلولات از هم انفکاک ندارند. وقتی شارع برای دخول شهر و برای وجوب صیام، رؤیت هلال را علت قرار می‌دهد، دیگر بین این علت و معلول هیچ‌گونه انفکاک وجود ندارد. در اینجا این معلولی تشریحی است که مترتب بر یک تکوین است، پس در اینجا هم هیچ‌گونه انفکاک وجود ندارد. این راجع به «إلا» و «إنما».

و دِحوتُهُمُ لِمَا رَا صَحَابَةُ رَدَّ نَيْلُوصَا ثَحْبِ نَا رِبَلَاكُشَا

«اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا لَا» که دِحوتُهُمُ لِمَا رَا صَحَابَةُ رَدَّ نَيْلُوصَا ثَحْبِ رِبَلَاكُشَا «لَا» نیا اجنیا رد: دنا هتفگ¹، تسا مو حرم لثم اهی ضعب. ادبعت رگم دنکی مذ رصد و «لا» رگا که دندومرف نیسحدمحم خیشداقاً مِلاک نیا، دنکذ رصد رب تلاد اجنیا رد «لَا» اب نوچ. دنکی مذ دارفا دِحوت رب تلاد و دحوم صخشد «اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا لَا» به نداد تداهشد اجنیا رد «لَا» و «لا» دیاب سپ، تسا ناملسم ار دِحوت، رصد زام ات دنک رصد رب تلاد دوشب ناملسم صخشد نآ و مینک هداقتسا

هداد نیسحدمحم خیشداقاً مو حرم به که ی باوج تلاد ادبعت «اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا لَا» نیا که تسا نیا دنا، انیوکت هذ و اعقاو هذ، دنکی مذ دارفا دِحوت رب

¹ نیلوصا نایاقاً نیا که ی اجنآ زا و تسا ی لوصا ثحب کیث حبنیا .
ی م... و اوسر بشد دنوشی م دراو که لئاسم نیا رد، دنا هذ ناوخذ هفسلف!
دوشد

ی م - !! الله دمحا ت سا ی ای لاء باوج هچ دینیب -
 لا ا هلا لا» هکنیا هب میتسه دبعتم ام نوچ دنیوگ
 نیا اجنیا رد اذ میوشد ناملسم و مییوگب «الله
 هلا لا»! ریخهذ لا او هشد دیحوتی اربل بمسد، هلمج
 لا ا هلا لا»!؟ دنکی م دیحوت رب تالاد اجک «الله لا ا
 ام هکنیا تهجهب! دنکی مذ تالاد دیحوت هب هک «الله
 ربذ دیاب ت سا سنجی فذی لا هک «لا» نیا ی ارب
 ربذ نیا زا روظنم ای لاماد، میریگب ریدقت رد
 هک، «الله لا انکم هلا لا» ی نعید، ت سا «نکم»
 تابثا اجنیا رد «نکم» نیا تروصن یارد
 نوچ، ارب جاوی اذ هذ، دنکی م ارب نکم ی اذ
 ؛ اذ زج درادن دوجو ی نکم ی اذ دیوگی م
 تسین دوجو اب جاو و ت سا نکم اذ نیاربان
 نیا دیریگی م «دوجوم» ارب لا ی ارب ربذ امشرگا
 م (لاکن نیا نوچ]، دنکی مذ هلا نیا ریغزا ناکما ی فذ
 ، اذ زا ریغ تسین ی دوجوم هلا چیه [:دیوگی م
 اهنیا هک دنشاب اهلا زا ی لیخ ت سا نکم سپ
 نیا یور . دنکی مذ ناکما ی فذ سپ، دنشاب نکم
 دیحوت هملک «الله لا ا هلا لا» هب ادبعت ام باسد
 زا تیاکد، تابثا نیا معقاو رد ی لو میدرک قلاطا
 1. دنکی مذ توبث

اجنیا رد نیسحدمحم خیش اقا موحرم دنیوگی م
 :دناهتفگ، دناهدرک رکذ م ه ارب فیطلا تیاکد کی

نبا نیمه زور کی . تفگی م نافرء اجنا رد هک دوپ ی نیدلا ردد دیس ناهفصا رد
 تبحص «الله لا ا هلا لا» هب عجار مهن اشیا، دوشی م ش ثبدر دراو فورعم بجاد
 دیوگی م دنک لجدی رادقم ارب اذ هذنب نیا هکنیا رطاخه بجا نیا ؛ ت سا مدرکی م
 نیمه دهاوخی م هک دوشی م هجوت مهن اشیا . مراد ی لاکشا کی هلمج نیا رد نم هک
 ش باوج دناوتب هک دوبذ یوقه فسلف رظنزا م هر دقن اذ هذنب نوچ و، دنکب ارب لاکشا
 تیلو رد طقف امشد میدرکی م لایخ لاهیات» :دیوگی م و وا هب دنکی م ور دهدب ارب
 وا یروطنیا «! دیراد لاکشا هکنیا لثم مه دیحوت رد هک میدیمهف لاماد دیراد لاکشا
 و ثحب هماما هب درک عورش دعب و درک شدر ارب اذ هذنب رگید و درک [لجد] ارب
 تبحص

هک دناهداد اجنیا رد ارب ی باوج کی ی یوخ ی اقا

ادرفى ارب دنامى م الله عاشن ا

دّمحمِلْ آ وِ دّمحمِلْ اعلّ صدمهّلا